

D • N
30/5 1954

Bombkontroll och världsstyrelse

Debatten i riksdagen kring atombomben har fullföljts i pressen. Nästan genomgående uttalas alldeles samma meningar. De tankar som återkommer i så gott som alla inlägg är följande: Vi skall arbeta för förbud mot atom- och vätebombstillverkning; vi skall vid krig försvara oss under alla förhållanden; vi skall fortsätta vår alliansfria politik. I regel sägs också att vi själva inte skall söka anskaffa atombomber; på den punkten finns emellertid en och annan reservation.

Låt oss för dagen stanna vid frågan om bombförbud. Av alla resolutioner och uttalanden framgår att stora förhoppningar ställs på denna möjlighet. Vi skall inte dröja vid det självklara att så länge USA har ett klart försprång är ett dylikt förbud en fara för den fria världen; det enda vapen som ger demokratierna överlägsenhet skulle därmed berövas dem. Viktigare är frågan om tanken på bombförbud över huvud är rimlig. Att ett sådant förbud vore önskvärt i en situation då båda blocken på några timmar kan förinta varandra och kanske världen behöver sannerligen inte diskuteras. Men är ett sådant förbud — med tillhörande kontroll — tänkbart? Om så inte är fallet, bör vi avföra den linjen ur debatten. Politikerna och pressen bör inte arbeta i ren illusionspolitik, det lär vi i grunden vara ense om.

Det första villkoret för ett effektivt förbud vore en kontrollorganisation av världiga mått. Så väldiga att tanken redan av detta skäl kan avvisas som orimlig. Att gömma bomber av en fotbolls storlek — man tänker sig att bomberna snart inte är större än tennisbollar — är inte svårt; ingen kontrollorganisation i världen kan finkamma USA eller Ryssland för att spåra upp sådana tingestår. Att hindra tillverkning av bomber i fabriker för atomkraft är i det

närmaste lika svårt; det fordras att sakkunniga dag för dag följer detaljerna i arbetet. Man skulle nödgas att sända tiotusentals ingenjörer från Ryssland till USA och tvärtom, och ändå vore ingen säkerhet nådd. Alldeles bortsett från att självfallet en diktatur som den ryska inte kan tillåta en dylik anordning, varigenom järnridån ersattes av en välkomsthälsning.

Men låt oss förutsätta det otroliga att en dylik kontroll etablerades och rent av bleve effektiv. Då måste maktmedel finnas mot en stat som befinnes överträda förbudet. Tag exempel att en grupp amerikanska ingenjörer rapporterar — med livet i behåll och bevarad frihet rapporterar — upptäckten av ett lager atombomber i Ryssland eller en begynnande tillverkning av bomber. FN:s råd, eller någon kommission som ersätter FN:s råd, skall då träda i funktion. Bibehålles, som ryssarna vill, den nuvarande vetorätten, kan FN inte göra någonting; kort sagt, hela anordningen blir meningslös. Tas vetorätten bort, kan en gemensam aktion mot ryssarna — vari alla stater är skyldiga att delta — beslutas. Men en sådan aktion blir hopplös om ryssarna och inte FN har atombomber. FN, vilket i praktiken i detta fall betyder USA och dess allierade, skulle alltså ha ett bomblager, ja, skulle rimligen tillverka bomber för användning mot en tredskande stat. Och det tror någon att Ryssland går med på!

Men låt oss förutsätta även detta nästan vanvettiga. Krig av ordnart slag — utan användning av atombomber — skulle fortfarande kunna tänkas; här skulle vetorätten fungera som vanligt. Utbryter ett sådant krig mellan USA och Ryssland, kan inte gärna de tiotusen kontrollanterna sitta kvar i motståndarlandet. Tillverkningen av

atombomber börjar omedelbart, och förbudet blir, även om det förut efterföljts, en papperslapp.

Men det är onödigt att fortsätta detta resonemang. Ingen som reflekterar på saken ett par minuter kan ha några förhoppningar om ett förbuds- och kontrollsystem. Man får anta att de politiker som talade vackert om denna möjlighet i riksdagen antingen aldrig ägnat saken någon som helst eftertanke eller också ansåg sig skyldiga att lugna folk vars tankeförmåga de anser praktiskt taget obefintlig.

En garanti mot atomkrig, och mot krig över huvud, kan blott vinnas genom en världsstyrelse. Det är en enkel sanning som i dagens läge förtjänar att inskräpas och fasthållas. Men är det inte också här fråga om

övertro, kan man invända; inte går det att åstadkomma en världsstyrelse. Nej, naturligtvis är det lång väg dit; att utarbeta världsförfattningar och dylikt är en flykt från verkligheten, och benägenheten att syssla med sådant har tyvärr bragt rörelsen för världsfederation och andra liknande rörelser i vanrykte. Och dock är det viktigt att vi har klart för oss att detta är målet och att, om en avspänning i stor stil skulle inträda, det gäller att vara mogen för realiserandet av detta mål. Talet om atombombskontroll är ren illusionism, en lek med orimligheter — tanken på en världsstyrelse är en utopi, det är sant, en utopi som inte får skymma bort dagens nödvändigheter, men som kan tänkas bli verklighet.

May: 10 l. 4 k.
Jul. 2 m. 3 a
J: a 28

Konrad eb. 28/5 - 28/6